

KARTA KURSU

rok akademicki 2020/2021

Kierunek: Psychologia

Specjalność: -

Forma prowadzenia zajęć: niestacjonarne

Stopień: jednolite magisterskie

Rok: II

Semestr: letni

Nazwa	Współczesne teorie osobowości
Nazwa w j. ang.	Contemporary theories of personality

Koordynator	Dr Renata Żurawska-Żyła	Zespół dydaktyczny
		Dr Renata Żurawska-Żyła Dr Joanna Ruczaj
Punktacja ECTS*	4	

Opis kursu (cele kształcenia)

Wiedza: Celem kursu jest zapoznanie studentów z różnymi modelami osobowości oraz zagadnieniami, którymi zajmuje się współczesna psychologia osobowości. Poruszone będą szczególnie kwestie struktury, rozwoju, dynamiki i uwarunkowań osobowości w ujęciu cechowym, poznawczo-społecznym, neurobiologicznym i ewolucyjnym. Zaprezentowane będą wybrane zagadnienia związane z jasną i ciemną stroną osobowości (m.in. ewolucyjne korzenie zachowań moralnych człowieka, Dark Triade) oraz problematyką zaburzeń osobowości.

Umiejętności: Podczas ćwiczeń studenci rozwiną umiejętność praktycznego wykorzystania współczesnych koncepcji osobowości w różnych kontekstach praktyki psychologicznej.

Kompetencje społeczne: Studenci rozwiną umiejętność krytycznej oceny współczesnych koncepcji osobowości oraz świadomość potrzeby nieustannego doskonalenia wiedzy z zakresu psychologii osobowości.

Warunki wstępne

Wiedza	Znajomość podstawowych pojęć i teorii z zakresu metodologii badań psychologicznych i wnioskowania statystycznego oraz z zakresu klasycznych teorii osobowości.
Umiejętności	Podstawowe umiejętności w zakresie czytania ze zrozumieniem tekstów naukowych, odczytywania wyników prostych analiz statystycznych oraz analizy i krytycznej oceny klasycznych teorii osobowości.
Kursy	

Efekty uczenia się

	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Wiedza	W_01. Zna i rozumie główne idee, pojęcia i współczesne teorie wyjaśniające rozwój, działanie i znaczenie osobowości, które pozwalają rozumieć człowieka w sposób wieloaspektowy. Zna różne modele osobowości oraz ma świadomość możliwości ich integracji.	K_W01, K_W02, K_W03, K_W04
	W_02. Wie na czym polegają główne kontrowersje w psychologii osobowości, m.in. kontrowersja „osoba-sytuacja”, posiada wiedzę o cechach osobowości oraz o zmiennych społeczno-poznawczych i ich znaczeniu w regulacji zachowania.	K_W01, K_W02, K_W04
	W_03. Posiada wiedzę na temat ewolucyjnych i biologicznych (genetycznych, neurobiologicznych) uwarunkowań osobowości oraz zachowania człowieka.	K_W01, K_W02, K_W04

	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Umiejętności	U_01. Potrafi interpretować zachowania człowieka w kontekście teorii cech, społeczno-poznawczych, poznawczych, socjobiologicznych i narracyjnych z uwzględnieniem wpływu czynników biologicznych, emocjonalno-poznawczych i społeczno-kulturowych.	K_U02, K_U04, K_U05, K_U06
	U_02. Umie łączyć wiedzę teoretyczną z wynikami badań. Potrafi samodzielnie interpretować wybrane zjawiska życia psychicznego na gruncie różnych teorii, w sposób krytyczny operuje wiedzą, zna jej aplikacje w badaniach i różnych dziedzinach funkcjonowania człowieka.	K_U02, K_U05, K_U06
	U_03. Potrafi dokonywać porównań teorii pod kątem ich możliwości i ograniczeń, oceniać ich wartość, wskazywać ich możliwe zastosowania praktyczne – kliniczne i społeczne.	K_U02, K_U04, K_U05, K_U06

Organizacja										
Forma zajęć	Wykład (W)	Ćwiczenia w grupach								
		A		K		L		S		P
Liczba godzin	20			10						
30										

Opis metod prowadzenia zajęć

Kurs odbywa się zdalnie w trybie synchronicznym za pomocą platformy MS Teams.

Wykład: interaktywny z wykorzystaniem prezentacji multimedialnej i dyskusji grupowej.

Ćwiczenia: prezentacja i omówienie wybranych koncepcji/zagadnień z zakresu psychologii osobowości, analiza literatury, studia przypadków, ćwiczenia indywidualne i grupowe, burza mózgów, debata oxfordzka.

Projekt indywidualny: samodzielna interpretacja profilu NEO-PI-R.

Formy sprawdzania efektów uczenia się

	E – learning	Gry dydaktyczne	Ćwiczenia w szkole	Zajęcia terenowe	Praca laboratoryjna	Projekt indywidualny	Projekt grupowy	Udział w dyskusji	Referat (prezentacja multimedialna)	Praca pisemna	Egzamin ustny	Egzamin pisemny	Analiza przypadku, burza mózgów
W01						X		X				X	X
W02						X		X				X	X
W03						X		X				X	X
U01						X		X				X	X
U02						X		X				X	X
U03						X		X				X	X
K01								X					
K02								X					
K03								X					

Kryteria oceny	<p>Zaliczenie ćwiczeń:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Obecność na ćwiczeniach (możliwa jedna nieobecność nieusprawiedliwiona), przygotowanie do zajęć i lektura zadanej literatury przedmiotu, udział w dyskusjach. 2. Poprawne wykonanie projektu – analiza studium przypadku i prezentacja wyników 3. Poprawne wykonanie trzech zadań przekazanych podczas ćwiczeń z
----------------	--

	<p>przedmiotu</p> <p>Do zaliczenia ćwiczeń konieczne jest uzyskanie min 6 pkt. (max. 10 pkt). Poszczególne formy zaliczenia punktowane są w sposób następujący: prezentacja studium przypadku – max. 5 pkt.; zadanie 1 (po 2 temacie) - 2 pkt.; 2 zadanie (po 3 temacie) – 2 pkt.; 3 zadanie (po 4 temacie) – 1 pkt.</p> <p>Zaliczenie kursu: egzamin testowy (ocena pozytywna = 50% + 1 pkt)</p>
--	---

Uwagi	Przedmiot kierunkowy na studiach niestacjonarnych, jednolitych magisterskich, kierunek: Psychologia
-------	---

Treści merytoryczne (wykaz tematów)

Wykłady (bloki tematyczne realizowane po 2 godz.):

- Cechowe ujęcie osobowości. (a)** Psychologia jednostki Gordona W. Allporta. Osobowość dojrzała i typy ludzi wg Allporta. **(b)** Osobowość jako zespół cech. Czym są cechy, jak je można mierzyć i czy na ich podstawie da się przewidzieć zachowanie. Czynnikiowa teoria Raymonda B. Cattella. **(c)** Ile jest wymiarów osobowości: trzy czy pięć? Trójczynnikiowa teoria Hansa J. Eysencka Biologiczne uwarunkowanie cech. Typy osobowości a zdrowie. Pięcioczynnikowy Model Osobowości, czyli Teoria Wielkiej Piątki P.T. Costy i R.R. McCrae'a.
- Ewolucyjne pochodzenie różnych wzorców zachowania człowieka.** Podstawowe założenia socjobiologii i psychologii ewolucyjnej, związki z teorią ewolucji, interpretacje altruizmu i agresji, strategie doboru partnerów, teoria inwestycji rodzicielskich i konfliktu rodzice-potomstwo R. Triversa, teoria pewności rodzicielstwa D. Bussa, modułowość umysłu wg S. Pinkera. Badania psychologii międzygatunkowej i ewolucyjne korzenie zachowań moralnych (czy i jak bardzo różni się od zwierząt) (Franz de Wall).
- Genetyczne i neurobiologiczne podstawy osobowości.** Metody genetyki zachowania i wyniki badań – co nam mówią o cechach psychicznych. Współczynnik odziedziczalności a osobowość. Asymetria mózgowa, neuroprzebieżniki i ich wpływ na temperament i regulacyjne funkcje osobowości.
- Osobowość jako efekt uczenia się.** Behawioryzm jako źródło inspiracji dla teorii społecznego uczenia się, prekursorzy podejścia, warunkowanie klasyczne i instrumentalne, poglądy B. F. Skinnera na temat rozwoju i powstawania zaburzeń. Teoria konfliktu Dollarda i Millera. Teoria oczekiwania i wartości J. Rottera, koncepcja lokalizacji kontroli, badania dotyczące znaczenia poczucia lokalizacji kontroli – co nam mówią.
- Poznawcze ujęcie osobowości – osobowość jako system przetwarzający informacje.** Założenia i rozumienie człowieka. Teoria konstruktów osobistych G.A. Kelly'ego: struktura osobowości, typy konstruktów, Rep Test, dynamika zachowania, psychopatologia i propozycje terapeutyczne. W kierunku podejścia systemowego: teoria pola Kurta Lewina, struktura osobowości (zróznicowanie w obrębie przestrzeni życiowej), dynamika osobowości. Poznawczo-doświadczeniowa teoria Ja S. Epsteina (przetwarzanie jawne i ukryte). Jak przekonania wpływają na zachowanie człowieka: atrybucyjny model wyuczonej bezradności Seligmana (przekonania dotyczące przyczyn zdarzeń), stałość/zmienność natury ludzkiej, pesymistyczny/optymistyczny styl wyjaśniania.
- Spoleczno-poznawcze ujęcie osobowości.** Specyfika nurtu, rozumienie osoby i osobowości. Teoria Waltera Mischela – krytyka teorii cech, poznawcze zmienne osobowościowe, kognitywno-afektywny system osobowości (Mischel, Shoda), podpis behawioralny. Paradygmat odraczenia gratyfikacji wg Mischela, znaczenie samokontroli w funkcjonowaniu człowieka. Spoleczno-poznawcza teoria Alberta Bandury: modelowanie, przekonanie o własnej skuteczności, procesy poznawcze w motywacji, samoregulacja, psychopatologia i zmiana, znaczenie kliniczne.
- Poznawcze teorie Ja.** William James jako prekursor nurtu. Struktura i funkcje systemu Ja. Teoria schematów Ja H. Markus. Teoria ukierunkowań Ja E. T. Higginsa. Motywy organizujące koncepcję siebie. Koncepcja Ja możliwych Markus i Nurius. Teoria samoregulacji Carvera i Scheiera – model cybernetyczny. Samoocena jawna i ukryta. Zastosowania kliniczne.
- Kulturowe uwarunkowania osobowości.** Geneza międzykulturowych różnic w umysłowości i

sposobie przetwarzania informacji w dwu odmiennych typach kultur zachodniej i wschodniej, specyfika różnic i ich konsekwencje w codziennym funkcjonowaniu (indywidualizm/kolektywizm, niezależność/współzależność, analityczne/holistyczne myślenie). Różnice kulturowe w zakresie ukrytych teorii Ja w kulturze amerykańskiej i japońskiej (niezależne i współzależne Ja - Markus, Kitayama).

9. **Psychologia narracyjna.** Specyfika narracyjnego myślenia. Myślenie narracyjne wg J. Brunera. Teoria skryptu S. Tomkinsa. Teoria narracyjnej tożsamości D. McAdamsa. Osobowość jako system znaczeń: teoria wartościowania i teoria dialogowego Ja H. Hermansa.
10. **Próby integracji wiedzy o osobowości.** (1) model integracyjny (Costa i McCrae); (2) trzy poziomy osobowości (McAdams i Pals).

Ćwiczenia (bloki tematyczne realizowane po 2 godz.):

1. Teoria cech w praktyce psychologicznej na przykładzie inwentarzy: NEO-P-IR i EPI.
2. Nowe modele struktury i zaburzeń osobowości. Osobowość *borderline* - ujęcie psychodynamiczne, poznawcze, interpersonalne i biopsychospołeczne. Analiza i interpretacja wybranych profili osobowości (studia przypadków).
3. Wzorce kobiecości/męskości i romantyczne relacje w perspektywie ewolucyjnej i kulturowej. Czy miejsce, w którym żyjemy wpływa na nasz sposób myślenia i decyduje o tym, kim jesteśmy? Społeczno-kulturowe uwarunkowania osobowości.
4. Przekonania o sobie i pojęcie Ja – funkcje regulacyjne.
5. Ciemna strona osobowości – Dark Triad (makiawelizm, narcyzm i subkliniczna psychopatia).

Wykaz literatury podstawowej

Wykład:

1. Oleś, P. (2005). *Wprowadzenie do psychologii osobowości*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar, rozdziały: VI, VII, VIII, IX, X, XI (11.1), XII (12.2), XIII.
2. Oleś, P., Drat-Ruszczak, K. (2008). Osobowość, W: J. Strelau, D. Doliński. *Psychologia. Podręcznik akademicki*. Tom 1. Gdańsk: GWP, 700-755.
3. Cervone, D., Pervin, L.A. (2011). *Osobowość. Teoria i badania*. Kraków: Wydawnictwo UJ, rozdziały: 7,8, 9, 10, 11, 12, 14.

Ćwiczenia:

4. Bąk, W. (2002). E. Tory Higginsa teoria rozbieżności ja. *Przegląd Psychologiczny*, 45(1), 39-55.
5. Bąk, W. (2008). Teoria ukierunkowań regulacyjnych E. Tory Higginsa. *Roczniki Psychologiczne*, XI(1), 7-38.
6. Millon T., Davis R. (2005). *Zaburzenia osobowości we współczesnym świecie* (rozdz. 13, Osobowość z pogranicza). Instytut Psychologii Zdrowia PTP, 554-605.
7. Nisbett, R.E. (2009). *Geografia myślenia. Dlaczego ludzie Wschodu i Zachodu myślą inaczej* (rozdz. 2, 3, 4). Sopot: Smak Słowa, s. 37-88.
8. Pilch, I. (2014). Makiawelizm, narcyzm, psychopatia: ciemna triada jako próba opisanja osobowości eksploatatora. *Chowanna*, 2(43), 165-181.
9. Rozwadowska, M. (2015). Kto rządzi we współczesnych bliskich związkach? Ocena decyzyjności partnerów w różnych sferach wspólnego życia. *Czasopismo Psychologiczne – Psychological Journal*, 21(1), 53-63.

Wykaz literatury uzupełniającej

1. Buss, D.M. (2001). *Psychologia ewolucyjna*. Gdańsk: GWP.
2. Cervone, D., & Pervin, L.A. (2016). *Personality: Theory and Research. Student Version*. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.

3. Mischel, W., Shoda, Y., & Ayduk, O. (2008). *Introduction to Personality: Toward an Integrative Science of the Person* (8th ed.). Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
4. Morf, C. C., & Ayduk, O. (Eds.). (2005). *Current Directions in Personality Psychology*. Upper Saddle River, NJ: Pearson/Prentice Hall.
5. Oleś, K.P. (2011). *Psychologia człowieka dorosłego*. Warszawa: PWN.
6. Pervin, L.A. (2002). *Psychologia osobowości*. Gdańsk: GWP.
7. Strus, W., Ciecuch, J. (2014). Poza Wielką Piątkę – przegląd nowych modeli struktury osobowości. *Polskie Forum Psychologiczne*, 19 (1), 17-49.
8. Triandis H.C., Suh E.M. (2002). Cultural influences on personality. *Annual Review of Psychology*, 53, 133-160.
9. Trzebiński, J. (2002). *Narracja jako sposób rozumienia świata*. Gdańsk: GWP.

Bilans godzinowy zgodny z CNPS (Całkowity Nakład Pracy Studenta)

Ilość godzin w kontakcie z prowadzącymi	Wykład	20
	Konwersatorium (ćwiczenia, laboratorium itd.)	10
	Pozostałe godziny kontaktu studenta z prowadzącym	1
Ilość godzin pracy studenta bez kontaktu z prowadzącymi	Lektura w ramach przygotowania do zajęć	15
	Przygotowanie krótkiej pracy pisemnej lub referatu po zapoznaniu się z niezbędną literaturą przedmiotu	25
	Przygotowanie projektu lub prezentacji na podany temat (praca w grupie)	15
	Przygotowanie do egzaminu	14
Ogółem bilans czasu pracy		100
Ilość punktów ECTS w zależności od przyjętego przelicznika		4